

Островська Галина Василівна

старший викладач кафедри обліку і фінансів

Львівський інститут економіки і туризму

Островская Галина Васильевна

старший преподаватель кафедры учета и финансов

Львовский институт экономики и туризма

Ostrowska Galyna

Senior Lecturer

Lviv Institute of Economics and Tourism

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОРГАНІЗОВАНОГО ТУРИЗМУ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ОРГАНИЗОВАННОГО ТУРИЗМА ВО ЛЬВОВСКОЙ ОБЛАСТИ

CURRENT STATE AND PERSPECTIVES FOR DEVELOPMENT OF ORGANIZED TOURISM IN LVIV REGION

Анотація. У статті досліджений сучасний стан розвитку організованого туризму у Львівській області та подальші його перспективи. Наведені основні проблеми та перешкоди для розвитку цього виду туризму у Львівській області. Враховані динаміка зміни кількості суб'єктів туристичних послуг та динаміка коливання кількості та вартості реалізованого туристичного продукту.

Ключові слова: організований туризм, суб'єкти туристичної діяльності, туристичний потік.

Анотация. В статье исследовано современное состояние развития организованного туризма во Львовской области и дальнейшие его перспективы. Приведены основные проблемы и препятствия для развития этого вида туризма во Львовской области. Учтены динамика изменения количества субъектов туристических услуг и динамика колебания количества и стоимости реализованного туристического продукта.

Ключевые слова: организованный туризм, субъекты туристической деятельности, туристический поток.

Summary. In this article investigated modern state the development of organized tourism in the Lviv region and further perspectives. The main problems and obstacles for the development of this type of tourism in the Lviv region are presented. The dynamics of changes in the number of tourism service providers and the dynamics of fluctuations in the quantity and value of the tourism product sold is taken into account.

Key words: organized tourism, subjects of tourist activity, tourist flow.

Постановка проблеми. В світовій економіці туризм є однією із провідних галузей, що динамічно розвивається. Туризм як феномен ХХ століття увійшов у сьогодення як важливий засіб пізнання світу, поглиблення культурних, економічних та соціальних зв'язків між народами та запорука сталого розвитку людства. Туризм розглядають з різних сторін і виокремлюють його як самостійний вид економічної діяльності, та потужний міжгалузевий комплекс — індустрію. Туристична індустрія — це сукупність необхідних об'єктів матеріальної бази туризму, які забезпечують всебічне задоволення вимог туристів при здійсненні подорожей, а також задоволення вимог

організацій, що здійснюють туроператорську і турагентську діяльність і надають екскурсійні послуги і послуги гідів-перекладачів [1, с. 90].

Туристська індустрія розвивається швидкими темпами і найближчим часом стане найбільш важливим економічним сектором у світі. Для багатьох держав саме туризм приносить основний дохід та є джерелом прибутків. В економіці України туристична галузь відіграє вагомую роль, оскільки особливо стрімко розвивалася останні 15 років. Однак, цей розвиток не має чітких напрямків та характеризується як нестабільний в силу багатьох об'єктивних причин. Важливою складовою туристичної індустрії є суб'єкти туристичної діяльності — туроператори

та турагенти, які займаються організованим туризмом і пропонують туристам комплекс туристичних послуг у вигляді туристичного продукту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні напрямки розвитку туристичної сфери в Україні та тенденції розвитку туристичного ринку, досліджують вітчизняні і зарубіжні фахівці, зокрема такі, як: М. Б. Біржаков, В. Г. Герасименко, А. П. Гуляев, М. І. Дурович, В. М. Кабушкін, О. Д. Король, О. О. Любіцева, І. І. Нікіфоров, Т. В. Ополченев, Т. М. Сергеева, А. О. Чечель, І. М. Школа та ін. Проте у зв'язку зі складною політичною та економічною ситуацією у державі, відсутністю достатнього досвіду управління туристичною галуззю та високою динамічністю зовнішнього середовища залишається необхідність у постійному моніторингу стану та проблем розвитку вітчизняного туристичного ринку.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідити сучасний стан розвитку організованого туризму у Львівській області та подальші його перспективи, виявити проблеми та перешкоди для розвитку цього виду туризму у Львівській області.

Виклад основного матеріалу. Львівська область входить до складу Карпатського (західного) регіону, який включає чотири області: Закарпатську, Івано-Франківську, Львівську, Чернівецьку. Розвиток туристичної діяльності в цих регіонах визначається наявністю багатих туристичних ресурсів: природно-рекреаційних та історико-культурних разом з відповідними соціально-економічними умовами. Серед областей Карпатського регіону Львівська область займає лідируюче становище, як одна з найпривабливіших туристично-рекреаційних зон, де ринок послуг відпочинку та оздоровлення є одним із найперспективніших в Україні. Природні багатства регіону завжди вважалися гордістю нашого краю. На території Львівської області зосереджено 25% всієї історико-архітектурної спадщини України — близько 4000 пам'яток. Культурний потенціал області формується за рахунок архітектурно-історичних пам'яток національного та місцевого значення,

зокрема 794 архітектурні та містобудівні пам'ятки національного значення, 2637 пам'яток місцевого значення та 834 пам'ятки археології, 14 з яких мають статус національних [2, с. 167]. Туризм на Львівщині динамічно розвивається, зокрема вагомий вклад у його розвиток вносять суб'єкти туристичної діяльності, які займаються організованим туризмом. Цей вид туризму набуває все відчутнішого значення для місцевого господарства та економіки України в цілому. Про позитивну динаміку кількості суб'єктів туристичної діяльності по Львівській області за останні шість років свідчать показники таблиці 1.

Упродовж періоду 2011–2016 років кількість суб'єктів туристичної діяльності коливалася по роках. Однак, у 2016 році у Львівській області діяло 272 суб'єктів туристичної діяльності, що більше ніж у 2015 році на 23,0%. Із загальної кількості туристичних підприємств 60 — туроператори, 171 — турагентів, 41 — займались тільки екскурсійною діяльністю. Середньооблікова чисельність працівників найбільшою була у 2013 році — 846 осіб, найменшою у 2015 році — 667. В середньому на одній туристичній фірмі задіяно 3 особи.

Важливим показником розвитку організованого туризму є обсяги туристичних потоків. В таблиці 2 представлено кількість туристів, обслужених суб'єктами туристичної діяльності Західного регіону за 2011–2016 р.р. Львівщина за туристичними потоками суттєво випереджає Івано-Франківську та Закарпатську області. Суб'єкти туристичної діяльності Львівської області у 2016 р. обслужили 181,8 тис. осіб, що більше на 61,6% ніж у 2015 році, однак менше ніж у 2013 році (188,5 тис. осіб). За обсягами туристичних потоків України на Львівщину припадає близько 6%.

З цієї таблиці можна побачити що лідером за організованим туризмом є Львівська область. За показниками інтенсивності туристичних потоків за Львівською областю слідує Івано-Франківська область, хоча її показники щодо організованого туризму коливаються в менших діапазонах ніж на

Таблиця 1

Розподіл суб'єктів туристичної діяльності за видами туристичної діяльності по Львівській області за 2011–2016 рр.

Показники	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Усього суб'єктів	230	279	272	235	221	272
В тому числі:						
туроператорів	60	68	62	52	52	60
турагентів	115	145	149	148	134	171
суб'єктів, що здійснюють екскурсійну діяльність	55	66	61	35	35	41
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	681	760	846	715	667	775

Складено згідно джерела [3, с. 40]

Таблиця 2

**Кількість туристів, обслужених суб'єктами туристичної діяльності
Західного регіону за 2011–2016 рр.**

Тис. осіб

Області	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Львівська	128,7	124,0	188,5	92,1	112,5	181,8
Івано-Франківська	59,3	110,2	77,7	63,8	65,9	80,0
Закарпатська	21,8	20,2	19,9	11,6	10,7	11,6
Чернівецька	36,1	18,9	18,6	16,6	15,7	19,4
Сума	245,9	273,3	304,7	184,1	204,8	292,8

Складено згідно джерела [3, с. 40]

Львівщині. Критичним для усіх областей виявився 2014 рік (початок війни на Сході). 2016 рік демонструє по всіх областях позитивну динаміку.

Розглянемо більш детально показники туристичних потоків за видами туризму по Львівській області в таблиці 3.

Туристичні підприємства Львівщини у 2016 р. обслужили 8370 осіб іноземних туристів, 98580 осіб займалися внутрішнім туризмом та 17637 особам надавалися екскурсійні послуги. Якщо показники в'їзного туризму у 2012 р. були найвищими (2012 р. — 19033 іноземних туристів, 2016 р. — 8370 осіб), то за поїздками туристів-громадян України в межах держави у 2016 році було охоплено близько 98580 осіб, що в 2,4 рази більше ніж у 2012 році — 41274 осіб. Отже, можна сказати, що українці відкривають для себе свою країну і подорожують значно більше. Розвиток внутрішнього туризму є передумовою для подальшого розвитку міжнародного туризму, зокрема в'їзного. Про позитивні тенденції розвитку організованого туризму у Львівській області також свідчать показники наведені в таблиці 4.

За даними таблиці спостерігається зростання кількості реалізованих туристичних путівок суб'єктами туристичної діяльності. Особливо значним було зростання у 2016 році (кількість реалізованих

путівок подвоїлася). Позитивну динаміку за весь період спостереження демонструє вартість реалізованих туристичних путівок. Найвища динаміка спостерігається у 2012 році — 140,6%, у 2013 році — 134,7%, у 2016 році — 128,6%. На вартісні показники реалізації найбільше впливають цінові фактори і за даними таблиці можна побачити, що суттєве зростання середньої вартості однієї путівки відбулося у 2014 році, на який припадав пік фінансової кризи. Однак, у 2016 році показник середньої вартості однієї путівки знизився в силу того, що значно зросла кількість внутрішніх туристів, які обслуговувалися суб'єктами туристичної діяльності. Також у 2016 році збільшилася кількість тuro-днів за реалізовані туристичні путівки до 1177 тис. тuro-днів, а середня тривалість подорожі становила 9 днів, що менше на 1 день ніж у 2015 році.

Висновки. Розглянуті показники характеризують в позитивному плані сприятливий клімат для розвитку організованого туризму у Львівській області. Проте, є ряд факторів, що стримують розвиток туризму та чинять негативний вплив. До таких факторів доцільно віднести політичну та соціально-економічну нестабільність. Такі фактори як, інфляція, зростання злочинності та безробіття, криза, зниження добробуту населення, фінансова

Таблиця 3

Туристичні потоки у Львівську область (осіб), 2000–2014 рр.

Роки	Кількість туристів, обслужених суб'єктами туристичної діяльності	Кількість іноземних туристів	Кількість внутрішніх туристів	Кількість екскурсантів
2010	153 939	9 894	41 705	56 045
2011	128 709	12 955	34 754	17 974
2012	124 013	19 033	41 274	33 508
2013	188 520	16 162	40 828	22 184
2014	92 128	2 015	28 648	26 901
2015	112 472	3 057	48 585	15 002
2016	181 827	8 370	98 580	17 637

Складено згідно джерела [3, с. 39]

Таблиця 4

Кількість та вартість реалізованих туристичних путівок суб'єктами туристичної діяльності по Львівській області за 2011–2016 рр.

№ з/п	Показники	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
1.	Кількість реалізованих туристичних путівок, одиниць	71490	87504	114275	81099	92594	189875
2.	Динаміка, %	-	122,4	130,6	71,0	114,2	205
3.	Вартість реалізованих туристичних путівок, млн. грн.	251,4	353,4	476,1	595,4	682,3	877,4
4.	Динаміка, %	-	140,6	134,7	125,1	114,6	128,6
5.	Середня вартість однієї путівки, грн.	3517	4032	4167	7342	7368	4621
6.	Динаміка, %	-	114,6	103,3	176,2	100,3	62,7
5.	Кількість туро днів за реалізовані туристичні путівки, тис. туро-днів	743,1	955,9	1248,4	1230,8	948,1	1771,5
6.	Середня тривалість подорожі за 1 путівку, днів	10	11	11	15	10	9

Складено згідно джерела [3, с. 41]

нестабільність, а також відсутність планування у використанні природних і трудових ресурсів є стримуючими, що чинять негативний вплив на розвиток туристської індустрії як у Львівській області так і в Україні загалом.

Для стимулювання розвитку організованого туризму на Львівщині необхідно виділити основні чинники, які найбільш суттєво спричиняють коливання показників розвитку туризму та розробити програму їх стимулювання на всіх рівнях — від регіонального до державного.

Побудова програми розвитку туристської індустрії за принципом виокремлення найбільш суттєвих

чинників та їх подальше стимулювання дозволить прискорити темпи росту доходів регіонів від туристської індустрії. Такий підхід дасть змогу розвивати не тільки основні напрями туризму, а й дозволить стимулювати нові інноваційні. Слід зазначити, що туристична індустрія менш ніж інші галузі економіки відчуває на собі вплив економічної кризи. Львівська область тому приклад. Отже, виявлення чинників розвитку туристської індустрії в Україні та їх подальше стимулювання має стати першочерговим завданням як на рівні регіонів, так і на рівні держави в цілому.

Література

1. Бакурова А. В., Діденко А. В. Основні проблеми туристичної галузі / Матеріали III Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конференції «Проблеми формування нової економіки XXI століття». — Львів, 2011. — С. 89–94.
2. Мігуценко Ю. В. Проблеми та перспективи розвитку туристичної галузі Львівської області. / Ефективна економіка. — Дніпропетровський аграрно-економічний університет. № 11, 2015. — с. 165–171.
3. Колективні засоби розміщування та туристична діяльність у Львівській області 2016. / статистичний збірник. Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Львівській області. — Львів, 2017. — с. 50.